

gezwel in ons volksleven'. Op allerlei terreinen (de ambtenaren, de politie, de pers) zou zij 'met spoed' worden uitgevoerd maar op economisch terrein lag de zaak ietwat anders: 'de wederopbouw van het bedrijfsleven zal niet meer dan strikt nodig is, gestoord' worden.

De 'voorziening in de directe materiële noden der bevolking' was dringend nodig maar stuitte, gezien 'de voor ieder zichtbare ruïnering van ons nationale voortbrengingsapparaat', op 'bijna onoverkomelijke bezwaren'; er moest dus in de eerste plaats *gewerkt* worden en de ontstane armoede moest gemeenschappelijk worden gedragen – 'dat betekent dat ieder zich wat moet onzegggen, daarbij de rijken het meest.' 'Herstel en opbouw van het Nederlandse produktievermogen zal', voegde hij hieraan toe, 'alleen doeltreffend kunnen geschieden op de grondslag van een algemeen sociaal-economisch-financieel plan', dat door 'een wetenschappelijk bureau' zou worden ontworpen. Van belang was daarbij dat het bedrijfsleven zou worden georganiseerd 'in grote samenvattende eenheden' waarin ook 'de arbeiders hun plaats zullen verkrijgen.' Zou bij dat bedrijfsleven de particuliere eigendom ongerept blijven? Dat stond niet vast:

'De regering is voornemens, een onderzoek in te stellen naar de vraag, voor welke bedrijfstakken, gedeelten van bedrijfstakken of ondernemingen, behalve die van het mijnbedrijf en de Nederlandse Bank, een overgang van particulier eigendom naar de publieke of semi-publieke eigendom uit een oogpunt van algemeen belang is geboden' –

ten aanzien van het mijnbedrijf en de Nederlandse Bank werd dit onderzoek dus niet nodig geacht: de particuliere mijnen hadden zojuist bij wetsbesluit een nieuwe rechtsvorm gekregen en dat met de Nederlandse Bank iets dergelijks diende te geschieden, stond voor het nieuwe kabinet vast.

Schermerhorn zei verder dat met de belangen der landbouwers terdege rekening zou worden gehouden, dat de zwarte markt zou worden tegengegaan (hij vermeed de term 'geldzuivering' – het moment van die zuivering moest als een verrassing komen), dat de overheid 'een nationale herstel-financierings-maatschappij' zou oprichten, dat de sociale wetgeving zou worden verbeterd ('daarbij staat voorop de urgentie van een verbetering der ouderdomszorg'), dat het departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen 'de centrale plaats' zou worden, 'vanwaar uit in de toekomst de volksofvoeding in de breedste zin des woords kan worden bevorderd', dat de achterstand op het gebied van de volkswoningbouw zo mogelijk 'in tien jaar' zou worden ingehaald, dat de